

forum for
natur og friluftsliv
i
Sogn og Fjordane

NVE
nve@nve.no

Leikanger 29. juni 2015

Høyringsfråsegn til konsesjonssøknad for Åselvi kraftverk i Åselvi, Vassbakken i Fortun i Luster kommune, Sogn og Fjordane -

Registreringsnummer:

6491

Saksnummer:

201106573

Vi viser til høyringsbrevet dykkar av 27.03.2015 og til sakspapira som vi har fått tilsendt. Fråsegna vår er, i tillegg til søknaden, basert på samtaler med lokalkjende/fagpersonar, eigen kunnskap om - og turar, i området, Kommunedelplan for små kraftverk i Luster, Regional plan med tema vasskraft SFFK og informasjon frå Internett.

Om Sogn og Fjordane Turlag:

Sogn og Fjordane Turlag (sjå www.turistforeningen.no/sognogfjordane) er eitt av Den Norske Turistforening sine 57 medlemslag, og fylkeslag for 16 lokale lag spreidd over heile fylket. Siste medlemstal: 6.081. Åselvi kraftverk ligg i Luster Turlag sitt arbeidsområde, sjå: <http://luster.turistforeningen.no/>.

Friluftsliv i området:

Åselvi ligg litt sør for høgdegarden Furåsen. Vegen til Furåsen tek av ved Vetleåsen, stølen langs vegen opp til den restaurerte høgdegarden Fuglesteg, ein DNT-hytte eigd og dreve av Luster turlag. Fuglesteg er ein svært godt besøkt hytte. Statistikken viser for 2013/2014 ca 400 overnattingar og vel 5000 dagsbesøk i Fuglesteg per sesong!, http://luster.turistforeningen.no/cabin.php?fo_id=4344&ca_id=1384/ / <http://luster.turistforeningen.no/>.

Det er mange som i samband med turen til, under opphaldet ved eller frå Fuglesteg tek seg andre turar i området, t.d ein tur innom Fureåsen, rundt garden, bortom den gamle saga ved elva og opp til stølen Hovden, der stien i all hovudsak går opp langsmed Åselvi. Kor mange som tek denne turen uorganisert er vanskeleg å seie. Grunna topografien i området er det ikkje så mange turval ut frå Fuglesteg som base. Anten kan ein gå vidare opp Berdalen direkte frå Fuglesteg mot Tindevegen og Turtagrø (buss derifrå nedatt til Fortun) eller ein kan gå turen over til Furåsen, utforske garden, kulturlandskapet, elva, og følgje stien oppover langs elva til stølen Hovden. Stien her er god, og lett å fylgje. Det er sannsynleg at opp mot fleire hundre tek turen hit kvart år. Det er såleis eit attraktivt og viktig supplement til turaktivitet for dei som besøker og overnatter på Fuglesteg. Eit stort fråfall av vatn i elva vil redusere opplevingskvalitetane i området sterkt, samt autensiteten ved den gamle saga ved elva. For Luster turlag vil såleis ei utbygging her bety tap av vesentlege gjenverande naturkvaliteter i nærområdet til Fuglesteg og deira virkeområde. Berdalselvi har redusert vassføring, vegen opp til Fuglesteg ber sterkt preg av kraftutbygginga i Fortun med store master og liner som krysser dalføret langs turvegen.

FNF Sogn og Fjordane, Sognefjordvegen 40, 6863 Leikanger. Tel.: 480 20 532

Epost sognogfjordane@fnf-nett.no

Nettside www.fnf-nett.no/sognogfjordane

Når det gjeld organiserte turar har det i samband med Topptrimmen til Luster turlag vore arrangert tur opp langs Åselvi, og det same med turar på andre sida av dalføret, der Tussen har vore topptrimmål (siste gong; Luster turlag topptrimtopp 2014-2016)

<https://www.facebook.com/pages/Topptrimmen-2014-2016/309076772605012> .

Vassdraget og fossen er også godt synleg frå den sida, frå Bolstadnipa til Tussen.

Turbotrim og turtrimposter: Barnas turlag sin trim- og toppturpost-serie har ein postkasse på Fuglesteg, i lag med IL Fanaråk, IL Skjolden og IL Luster. Det er også felles turtrimpostkasse på Vetleåsen, i vegskille Fuglesteg og Furåsen. På Furåsen har IL Fanaråk trimpostkasse sør for tunet .

Besøkstal:

Åselvi er eit landemerke for alle som ferdes inn og ut av Fortunsdalen i fbm friluftsliv i Breheimen eller Jotunheimen, langs Nasjonal turistveg Sognefjellet. Nasjonal turistveg Sognefjellet har nyleg investert omlag 1 million kroner i ny parkeringsplass ved Åsafossen ved Vassbakken Kro- & Camping. Nettopp forbi så mange stopper ved den flotte fossen for å ta bilete og nyte synet, lyden og opplevelsen den gir. Om ein samaliknar landskapsrommet i Skjolden med Interiøret i Dale kyrkje i Luster, vert Åsafossen som sjølvaste altertavla til samanlikning.

Åsafossen/Vassbakkfossen:

Fossen er godt synleg frå Skjolden og frå fjorden, altså for padlarar, cruiseturister, badegjester og dei som spaserer rundt i Skjolden og frå Skjolden, frå Fv 55 sørfrå, langs turvegen ved Eidsvatnet frå Skjolden mot Fortun, frå filosofen Wittgenstein si tomt, m.m. Den er og har vore eit landemerke. Den er også omtalt på nettsida World of Waterfalls som Vassbakken waterfall: <http://www.world-of-waterfalls.com/norway-vassbakkfossen.html>

Kor mange som opplever fossen kvart år, vert summen av ferdselstal for Nasjonal turistveg Sognefjellet, cruise- og bussturister i Skjolden, dagsbesøk og overnattingsgjester på Vassbakken Kro og camping, fotturister i området og ikkje minst lokalbefolkninga.

Frå Wikipedia: «Før [regionsreformen](#) trådte i kraft 1. januar 2010 var veien del av [riksvei 55](#). I gjennomsnitt 600 kjøretøy passerer Sognefjellet daglig i månedene mai-september, i juli er trafikken oppe i 1 100 i døgnet (tall for årene 2002-2011).^[1] Sognefjellet er vinterstengt og åpner normalt i månedsskiftet april/mai (i 2010 1. mai)»

Ikkje all trafikk passerer Sognefjellet, slik at tala truleg vert høgre i influensområdet.

Cruiseturisten oppheld seg lokalt i området eller er ofte med på ein busstur tur/retur Turtagrø.

Cruiseturistene kommer for å oppleve fjordene og naturen «*På spørsmålet om hvilke severdigheter og attraksjoner som ga det sterkeste inntrykk på hele turen kommer fjordene, Geiranger og naturen generelt inn på en suveren førsteplass, med til sammen 46.2 % av svarene*» Frå *Gjesteundersøkelse for cruiseturisme Desember 2010*

http://www.regionstavanger.com/Stavanger/gjesteunders_cruise_februar2011.pdf

Dette er svaret er truleg allment for turister av alle slag som ferdes i området, inkl lokale fotturister.

Vassbakken Kro & Camping er nærmaste turistbedrift, der fossen har gitt namnet og var direkte årsak til at det vart etablering der. Grunna alle turistane som stogga ved fossen vart det etablert kiosk og camping. Fossen er framleis ein vesentleg attraksjon for staden.

<http://www.vassbakken.com/> og <https://www.google.no/maps/uv?hl=en&pb=!1s0x4615958049e20939:0x6f83f48f0c4ba611!2m5!2m2!1i80!2i80!3m1!2i100!3m1!7e1!4shttp://www.panoramio.com/photo/61886778!5svassbakken+kro+og+camping+-+Google+Search&sa=X&ei=culdVddtxefJA7X7gNgJ&ved=0CJcBEKIqMAs>

Gjestene set stor pris på fossen, dei sitt ute om sommarkveldane for å ta til seg alle inntrykkene, ein familie fortalde nyss at det var så lett å få ungane til å sovne der for lyden av

vatnet i fossen virka så beroligande på dei! I alle tider har menneska søkt mot og vert tiltrekte av rennande vatn og eld. Begge delar livgjevande. For Vassbakken Kro- & Camping vil ei evt utbygging av Åselvi vere ein katastrofe! (pers.med. eigar Kristin Hauge).

Kommunedelplan for små kraftverk i Luster omtalar ikkje Åselvi som eit aktuelt prosjekt for gjeldande område. Planen vart utarbeid i samarbeid med NVE og Aurland naturverkstad. Åselvi er derimot nemnt i samband med Berdalselvi inkl. Kveåi og Åselvi, men vert der vurdert som så lite aktuell at alternativet er utelate frå planen!

Nett-tilknytning:

Når det gjeld nettilknytning finn vi: «Dersom prosjektet ligg nær nok trafoen i Skagen, kan det vere eit alternativ å bygge eigen produksjonslinje (mest aktuelt for ein utbygging av Bergselvi). Dersom ein skal inn på den eksisterande linja mellom Skjolden og Fortun vert det problematisk. Med utbygginga av Kvåle i Luster og overføring av via ny linje mellom Luster og Skjolden (22kV feral50 linje), vert kapasiteten på linja sprengd. Ei kvar større utbygging som skal overføre meir straum til Fortun via denne linja, vil løyse ut behov for utbetring av denne linja. Det gjeld fleire potensielle utbyggingar på nordsida og sørsida Lustrafjorden og kostnadane kan verte relativt store.

Linja opp til Sognefjellet er ei 22kV Feral50 utanom mellom Søvde og Turtagrø (Feral16) og er eigd og driven av Hydro Energi. Denne linja har kapasitet til dei skisserte utbyggingane. Hovudproblemet med utbyggingane i dette delområdet er trafoen i Skagen. Den er på 10 MVA og med Fivlemyrane kraftstasjon og den planlagde overføringa av kraft frå Kvåle, vil det ikkje vere plass til alle dei skisserte prosjekta i delområdet. Dette vil verte ein betydeleg kostnad.»

På folkemøtet i Skjolden 12.05.15 vart dette stadfesta, i tillegg til at ei løysing vestover eventuelt må vente til 420 kV-lina Ørskog-Fardal er ferdig. kapasiteten ut frå Luster til Fardal er visst også sprengd, slik vi forstod det. Luster Energi ville bidra til utbygging/forsterking av denne?

Nye linjer og linje-oppgraderingar som kjem som følgje av nye konsesjonar og utbyggingar må takast med i vurderinga av samla verknad av tiltaket samt sumverknadar for ulike tema.

Landskap og sumverknadar av kraftutbygging:

Åselvi og Fortunsdalen

Lustrafjorden og fjordlandskapet med synlege fossefall inkluderer Åselvi som er synleg frå fjorden i Skjolden, i lag med Mordølefossen og Feigumfossen. Det finst synlege elvestrenger lenger ute i fjorden inkl Engjadøla i Gaupne, men det er vel desse tre som gjev inntrykk av eit fosselandskap knytt til fjordlandskapet.

Fortunsdalen er allereie sterkt påverka av Fortunsanlegget, eigd og drive av Hydro Energi, med fleire store og paralelle linjer som kryssar dalføret like nordom Åselvi opp i Berdalen og like nordom opp i Bergsdalen, på begge sider av dalføret oppover. Hovudelva og fleire elver er allereie sterkt utbygd med låg vassføring og inngrep i landskapet.

Bergselvi opp frå Fortun mot Sognefjellet har enno restvassføring, men også denne er gjeve konsesjon for enno hardare utnytting og mindre vassføring for framtida.

På vegen frå fjorden og opp til Sognefjellet vert såleis Åselvi og vassbakkfossen eit vesentleg og sær viktig fosselement. Berre Farningsfossen renn i fritt fall langs same strekket, men med mykje mindre styrke enn Åselvi.

Biologisk mangfald: Elva nedstraums kraftstasjonen har fin gytegrus og er av lokalkjende i Luster JFF (Olav Hermansen pers. med.) sagt å vere eit godt gyte og oppvekstområde for sjøaure. Fortunselva er hardt utbygd med store negative konsekvenser for både laks- og sjøaurebestand. Sumverknader ved nye tap av gode biotopområde bør såleis vege tyngre enn for ei frisk og naturleg elv. Omløpsventil må difor krevjast som avbøtande tiltak om tiltaket får konsesjon.

Fortunsdalen med sin store variasjon i geologi og klima gjev rom for stor artsrikdom og mange ulike naturtyper. Mykje natur knytt til vassdrag er gått tapt eller er allereie sterkt redusert. Alt tap er truleg ikkje godt nok dokumentert. Dette er eit viktig argument for å ivareta den gjenverande vassdragsnaturen i Fortun. For vidare argument knytt til naturrikdommen langs vassdraget, artar, naturtyper og biotoper viser vi til fråsegna frå Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane. Vi støtter denne fullt ut!

Konklusjon: For friluftslivet lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt, samt for turisme og næringsliv er Åselvi sær viktig! Landskapselementet og opplevinga av Åselvi er sær viktig for både allmenne interesser, turismen og næringslivet. (Då småkraftpakken var oppe til politisk behandling i kommunestyret og Åselvi vart nemnt gjekk det eit gisp igjennom forsamlinga! Det seier ikkje lite i ein kraftkommune som Luster.) Nedre del av elva er eit godt gyte- og oppvekstområde for fisk. Biologisk mangfald er høgt, med rike og varierte naturtyper langs elva og og trugsmåla mot slik natur vert stadig auka. Vi går difor så strekt vi kan imot å gje konsesjon til denne utbygginga!

Høyringsfråsegn til søknad om Rydøla kraftverk i Rydøla, Jostedalen i Luster kommune

Registreringsnummer:

6294

Saksnummer:

201101110

Om Sogn og Fjordane Turlag:

Sogn og Fjordane Turlag (sjå www.turistforeningen.no/sognogfjordane) er eitt av Den Norske Turistforening sine 57 medlemslag, og fylkeslag for 16 lokale lag spreidd over heile fylket. Siste medlemstal: 6.081. Rydøla kraftverk ligg i Luster Turlag sitt arbeidsområde, sjå: <http://luster.turistforeningen.no/>.

Friluftsliv i området

Området frå Brunen under vestsida av Vorfjellet er eit viktig og mykje brukt turområde, både for folk lokalt i Gaupne og for folk elles i Luster kommune. Spesielt etter at fleire stiar inn og rundt i området vert merkte har bruken av området auka mykje. Kvalitetane her er store og varierte, området er rikt på kulturminner med velhaldne ulike stolar, murar, stølsvegar og stiar. Naturen er rik og variert med uvanleg store og vide rikmyrer, dyrespor og -liv i øvre skogsområde tilseier det same. Her er eit lunare og vidare preg enn det ein ofte finn elles i indre Sogn. Tilgjenge er godt og brukargruppene difor mangfaldige.

Det vart gjeve løyve til ein større opparbeida veg inn i området. Denne bryter med det harmoniske landskapinntrykket og opplevast difor sær negativt av svært mange brukarar i området. Ein forlenging og utviding av vegen inn i fjellområdet heilt til Rydalen meiner vi er sterkt uheldig og vil redusere kvaliteten området har for friluftsliv mykje! I samstillinga og

verdivurderinga for alle tema i KU vert denne vegen sett på som eit positivt og samfunnsnyttig tiltak som veg positivt opp for samla konsekvens. Dette er vi sterkt ueinige i, grunna ovannemnde argument.

Rydalsfossen er eit høgdepunkt for alle folk som ferdast inn og ut vegen i Jostedalen, og ikkje minst for tilreisande! Kvar dag stoggar fleire turistbussar og andre for å beundre fossen! Og for lokale er den eit kjært landemerke til dagen.

Fosseklattring vart tema på folkemøtet i Skjolden, der utbyggar virka svært imøtekommande i høve å sikra gode tilhøve for dette. Fossen er ein populær og mykje nytta foss for isklattring. Om denne bruken går utover å vere nasjonal vet vi ikkje. Velviljen frå utbyggar under folkemøtet harmonerer dårleg med opplysningar i KU om at istilhøva kan verte betre, «men det kan vera fare for at klatrarar kan bli «vaska» bort ved eit eventuelt stogg i stasjonen . Dette kan føre til at klattring medan kraftverket er i drift truleg ikkje kan tillatast.» Ein av dei betre, lett tilgjengeleg og sær populær lokalitet for fosseklattring vil då gå bortimot tapt ved ein utbygging. Ved lengre, vedvarande gode isforhold for klattring vil kraftverket evt stengast for å avbøte trygge forhold for klattringa.

På austsida av elva langs den gamle vegen er det høg lokal bruk knytt til friluftsliv/trening som gåing, løping og sykling. Nokre nyttar og ein bratt sti opp lia. For ferdselen her er også landskapsopplevelsen av elva Rya og Rydalsfossen eit viktig element.

Friluftsliv og turisme

Jostedalen er ei viktig bygd for turisme i Luster kommune. Dei største aktivitetane, inntektene og arbeidsplassane er knytt til sommarhalvåret. Om vinteren er skiturisme ein aktivitet ein prøver å utvikla i næringsssamanheng. Isklattringa i Rydøla og i indre Sogn er ein supplerande aktivitet og såleis viktig i ein større heilskap for å utvikle aktivitetsbreidda i vintersesongen, sjå: <http://www.sognefjord.no/no/Produkt/?TLp=247770>

Kommunedelplan for små kraftverk har i sin oppsummering sett Rydøla i gul sone. Vår merknad er at den er mangelfull av di den har utelete naturverdier og tap av desse. Det er stor naturrikdom og nasjonal ansvarsnatur knytt til Rydøla som ikkje har vorte fanga opp i denne planen.

Konsekvensen er sett til middels negativ i KU, der betra adkomst til Rydalsstølen ved ein ny veg i fjellterreng, vert sett på som ein positiv konsekvens. Vår merknad; den positive verknaden er her svært avgrensa til grunneigarinteresser og nokre få. Konsekvensen for allmenne friluftsiinteresser av eit veginngrep i området er mest middels negativ. Vegen delvis kryssar og erstattar fin gamal stølsveg og sti og opplevast difor av svært mange som eit negativt inngrep.

For isklattrarar, turgåarar i fjellet i terrenget aust og sør for Rydalen, fastbuande og turistar under fossen vert konsekvensen difor middels til stor negativ.

Midlertidige stans av kraftverket kan avbøte for tap av isklattring står skreive i KU. Viser til same KU og dokumentasjon om dagleg klattring i fossen når istilhøva tilseier det. I lange kuldeperiodar vil difor kraftverket måtte halde ofte stans for å avbøte tiltaket. Er det realistisk at så vil skje?

Landskap

Jostedalen er sterkt prega av den store Jostedalsutbygginga og alle vasstrengene på austsida av dalføret med unntak av Ryfossen har redusert vassføring. Vigdøla nord for Rydøla kan få si reduserte vassføring ytterlegare redusert ved eit nytt elvekraftverk i vassdraget. På vestsida

renn nokre elvar framleis fritt, men her er ingen fossefall slik som Rydøla, der er kvite vassstrenger, men ikkje så nære og langt frå med same opplevingskvalitetar som dei Rydøla kan vise til.

I fjordlandskapet og i dalføra i indre Sogn er det nettopp fossane og elvane som gjev landskapet høg kvalitet og store opplevingsverdiar.

Biologisk mangfald

Grunna dei rike førekomstane av fylitt i berggrunnen ved Rydøla har området særst rike naturtyper, skog og myr, som gjev landskapet her fleire kvalitetar som er verdt å ta vare på. Vi viser til høyringsfråsegna til Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane for utdjuping av tema og argument. Vi støttar fråsegna til NVF fullt ut!

Sumverknadar og samfunnsnytte

Det er frå før fleire store kraftutbyggingar i Luster kommune, dei beste er allereie bygd ut. Naturen, landskapet og vassdragsnaturen er allereie sterkt påverka i mange dalføre i kommunen. Reduksjon og utbygging av Rydøla vil gje middels til store negative konsekvenser. Tap av naturverdier, friluftslivsverdiar og landskapsverdier for turisme og allmenne interesser vert her større enn ein marginal samfunnsgevinst. For Rydøla vert verditap for allmenne interesser så store, at vi ikkje meiner det kan bøte for mindre inntekter til utbyggarar og kommune.

Konklusjon

Utbygginga vil ha store negative konsekvensar, eller nær det, for både landskap, friluftsliv, turisme og biologisk mangfald. Sjeldan er det i slike saker grunn til å vente så store negative konsekvensar for så store verdiar. Litt meir straum og annan samfunnsnytte av små dimensjonar kan ikkje forsvare inngrepet. Sogn og Fjordane Turlag og Luster Turlag går sterkt i mot å gje konsesjon til Rydøla kraftverk.

Samla vurdering av konsesjonssøkte utbyggingar i Lustrapakken:

Åselvi og Rydøla er dei mest konfliktfylte for våre interesser. Vi rår på det sterkaste i frå å gje konsesjon til desse utbyggingane.

Kveken ligg i eit dalføre som er inngangsporten inn til eit større INON-område med store kvalitetar for friluftsliv. Dette er eit lite tilrettelagt område, men Luster turlag har arrangert fleire topptrimturar i området og ser det som eit attraktivt og aktuelt område for auka aktivitet og betre tilrettelegging for friluftsliv i framtida. Kveken legg beslag på ein svært lang elvestrekning, heile 3 km med store naturverdier, truleg langt større enn det som kjem fram i KU. Samfunnsnyttan av denne utbygginga vil vere liten, med store utgifter knytt til nytt leidningsnett for å få krafta ut. Vi rår difor i frå å gje konsesjon til denne utbygginga!

Mordøla og Kinsedal har mindre konflikter knytt til allmenne interesser, men ein del knytt til biologisk mangfald og naturverdier. Det er viktig å sikre at desse vert ivaretekne på ei god måte ved val av utbyggingsløyser og god minstevassføring ved ei evt utbygging. Vi kan såleis ikkje gå sterkt imot desse utbyggingane, men ser heller ikkje at samfunnsnyttan inkl kostnader ved netttilknytning, fullt ut vil oppvege ny sumverknad av vasskraftutbyggingar i kommunen.

Med venleg helsing

Sogn og Fjordane Turlag
Ron Overdevest, leiar Naturvernutvalet

Luster Turlag
Ingeborg Flaten, leiar

Forum for natur og friluftsliv
Elisabeth Dahle
Koordinator
Sakshandsamar for Rydøla og Åselvi